لیکونکی : میشل ایلنر
ژباړونکی :سید حسام مل

۲۰۲۶/۰۱/۱۱

"موږ به هیواد اداره کوو:"

په وینزویلا کې د غیر قانوني اشغال چمتو کول

منبع اودخپریدو نیټه : کونترپانچ۲۰۲۶/۰۱/۰۵

ما دجنوري ددریمې نیټې مطبوعاتي کنفرانس په داسې حال کې واورېد چې زما په معده کې غوټه وه. د وینزویلا د یو امریکا یی په توګه چې د کورنی، خاطرو او د هیواد سره د ژوندی اړیکي په اړه خبرې کیدې لکه څنګه چې دا یو ملکیت وي، هغه څه چې ما اوریدلي وو خورا روښانه نه وو. او دا وضاحت زړه راښکونکی و.

ولسمشر په څرګنده توګه وویل چې متحده ایالات به دا"هیواد اداره کړي" تر هغه چې هغه لیږد "خوندي" او "عادلانه" وګڼي. هغه د وینزویلا د دولت د مشر د نیولو، د متحده ایالاتو په نظا مي کښتۍ کې د هغه د لیږدولو، د وینزویلا په موقتي توګه د اداره کولو، او د صنعت د بیارغوني لپاره د متحده ایالاتو د تیلو شرکتونو د راوستلو په اړه خبرې وکړې. هغه د نړیوالو غبرګونونو په اړه اند یښنې د یوې جملې سره رد کړې چې با ید هرڅوک اند یښمن کړي: "دوی پوهیږي چې دا زموږ نیمه کره ده."

د وینزویلایانو لپاره، دا کلمې د اوږدې، دردناک تاریخ اوسابقه منعکس کوي.

راځئ چې دادعاوویه اړه روښانه نه یا پوره پوهاوی ترلاسه کړواوهغه داچې . ولسمشر ټینګار کوي چې متحده ایالات کولی شي د متحده ایالاتو د جرمي قانون د موادو په نظرکې نیولو سره دیوغوندی دپریکړي له مخې ولسمشر او د هغه میرمن توقیف کړي، چې متحده ایالات کولی شي د نړیوال فرمان پرته بل خپلواک هیواد اداره کړي. د وینزویلا سیاسي راتلونکی د واشنګټن لخوا ټاکل کیدی شي. د تیلو کنترول او "بیارغونه" د مداخلې یو مشروع ضمني محصول دی. دا چې دا ټول د کانګرس له اجازې پرته او د نړدې ګواښ له شواهدو پرته پیښ کیدی شي.

مونږ دا ژبه یا د دا ډول کړنې کوم چې دمتحده ایالات دنظامی قوتونو له خوا ترسره شوی دي مخکې لیدلی او اوریدلي دی. لکه په عراق کې،چې متحده ایالاتو د محدودې مداخلې او لندمهاله اداری ژمنه کړې وه، یوازې دڅو کلونو داشغال په پلي کولو کې، د مهموزیربنا وودکنټرولولو اوویجاړتیاپه نتیجه کې یوبې ثبا ته عراق عراقیانو ته پریښود . هغه څه چې د سرپرستۍ په توګه جوړ شوي وو یا د متحده ایالاتو تر تسلط لاندی وو . اوس د وینزویلا په اړه په ورته ډول په دیرځورونکي ډول خبرې کیږي. یعنی "لندمهاله اداره" پای ته ورسیده یعنی یو دایمې ناورین.

د نړیوال قانون له مخې ، په هغه مطبوعاتي کنفرانس کې کوم چې څه وویل شو یا څه پریکړي تر سره شو هیڅ شی قانوني نه وه او نه دی. د ملګرو ملتونو منشور د بل دولت په وړاندې ګواښ یا دځواک کارول منع کوي او د یو ملت په سیا سي خپلواکۍ کې لاسوهنه منع کوي. هغه بند یزونه چې د سیا سي پایلو د جبرولو او ملکي کړاوونو لامل کیدو لپاره ډیزاین شوي دي د دله ایزې سزا په توګه دي. د بل هیواد د "چلولو" حق اعلان کول د اشغال ژبه ده، پرته له دې چې دا کلمه څو ځله مخنیوی وشي.

د متحده ایالاتو د قانون له مخې، دا ډول ادعاوې همد ومره ځورونکي دي. د جګړې واکونهیا دجګړې کولو پریکړې د کانګرس پورې اړه لري. هیڅ داسې کوم بل واک، یا اعلامیه، یا قانوني پروسه وجود نه لری ده چې اجرایوي رییس ته اجازه ورکړي چې د بهرنیو هیوادونو مشر ونیسي یا یو هیواد اداره کړي. دی ته "د قانون پلي کونکي" نه ویل کیږي یا چې کوم مفهوم نه لري . وینزویلا د متحده ایالاتو لپاره هیڅ ګواښ نه دی. دا دوینزویلا له خوا په متحده ایالاتو باندی برید نه دی یادا چې وینزویلا پر آمریکاا باندی یرغل نه ده کړی او هیڅ ګواښ یې نه دی څیور کړی چې

د متحده ایالاتو یا نړیوال قانون لاندې د څواک کارولو توجیه وکړي. د هغه څه لپاره چې ادعا کیږي هیڅ قانوني اساس، نه په کورني یا نه په نړیوالو چارو کې شتون لري.
مګر د قانون او مثا ل څخه پرته یا ها خوا ترټولو مهم حقیقت پروت دی: اوهغه داچې د دې تیرې لګښت اوبد مرغي د وینزویلا په عامو خلکو تحمیل کیږي یعنی نه یواځې جګړه ، بند یزونه، او نظامي تیري یودبل پسې سرپه سر راځي بلکه دجګړی ناورین په ښځو، ماشوما نو، زړو او بې وزلو باندې سخت تاثیر اچوی . یعنی دوی د درملو او دخواړو دکمښت، سره مخامخ کیږي اوهم دروغتیا پاملرني سیستمونو ګډوډیږي ، د میندو او ماشومانو د مړینې ګراف لوړیږي ، او په هغه هیواد کې داشغال په دوام اوورځني فشار معنی لري چې د محاصرې لاندې ژوند کولو ته اړ ایستل شوي. دعامه خد ما تو د نه پلی کیدو له نظره دغه خلک دپوره ستونزو سره مخامخ کیږي ، هغه خلک کوم چې د طبیعي ناورین یا ناګزیر کیدو له امله نه مري ، مګر اوس دوی دعامه خدماتو دنه پلي کید و یا دنه پا ملرنې، یا بریښنا، ترانسپورت یا درملو ته دنه لاسرسی له امله مړ کړی اودهرموجوده زیاتیدونکی تاوتریخوالی زیانونه لا پسې زیاتوي او د ژوند د ضایع کید و احتما ل زیاتوي،یا داچې د ملکي وګړود مرګ ژوبلي دعواملو په مقابل کې دوقایه کولو تضمین شوی وو هغه هغه تضمینات له مینځه وړي .
هغه څه چې دا نور هم خطرناک کوي هغه انګیرنه ده چې دا ټول یې لاندې دي: دا چې وینزویلایان به د سپکاوي او زور په وړاندې غیر فعال، اطاعت کوونکي او تابع پاتې شي. دا انګیرنه غلطه ده. او کله چې دا سقوط وکړي، لکه څنګه چې دا به حتمي وي، لګښت به په غیر ضروري وینه توېولو سره اندازه شي. دا هغه څه دي چې له منځه ځي کله چې یو هیواد د "انتقال" یا "اداره ستونزې" په توګه بحث کیږي. انسانان ورک کیږي. ژوندونه د منلو وړ زیانونو ته راټیټیږي. او هغه تاوتریخوالی چې وروسته راځي د تکبر او جبر د وړاندوینې وړ پایلو پرځای بدبختانه ګڼل کیږي.
د متحده ایالاتو د ولسمشرڅخه اوریدل چې د یو هیواد په اړه د یو څه په توګه خبرې کوي چې اداره کیږي، ثبات لري، او یوځل چې سم چلند وکړي، دا درد کوي. دا سپکاوی کوي. او دا غوسه کوي.
اودا هو یا بلې دی ، چې وینزویلا په سیاسي توګه متحد نه دی. دا نه دی. دا هیڅکله نه و. د حکومت په اړه، د اقتصاد په اړه، د مشرتابه په اړه، د راتلونکي په اړه ژور ویشونه شتون لري. داسې خلک شته چې ځان د چاویستا په نوم پیژني، هغه خلک چې د چاویستا سخت مخالف دي، هغه خلک چې ستړي او بې برخې دي، او هو، ځینې داسې خلک شته چې هغه څه لمانځي چې دوی باور لري ممکن بالاخره بدلون راولي.

مګر سیاسي ویش یرغل ته بلنه نه ورکوي.
لاتین امریکا دا منطق مخکې لیدلی دی . په چیلي کې، داخلي سیا سي ویش د متحده ایالاتو د مداخلې د توجیه کولو لپاره کارول شوی و ، چې د " نه واکمنی" ، بې ثبا تی، او سیمه ایز نظم ته د ګواښونو په څواب کې جوړ شوی و، چې په ډیموکراسۍ کې نه، بلکې په دیکتاتورۍ، جبر او د لسیزو صد ما تو کې پای ته رسیږي.
په حقیقت کې، ډیرې وینزویلایان چې د حکومت مخالفت کوي لاهم دا شیبه په کلکه ردوي. دوی پوهیږي چې بمونه، بندیزونه، او "انتقالات" چې له بهر څخه لګول شوي دي ډیموکراسي نه راوړي، دوی هغه شرایط له منځه وړي چې دا ممکنه کوي.
دا شیبه سیا سي بلوغت غواړي، نه د پاکوالي ازمویني. تا سو کولی شئ د مادورو مخالفت وکړئ او بیا هم د متحده ایالاتو د یرغل مخا لفت وکړئ . تاسو کولی شئ بدلون وغواړئ او بیا هم بهرني کنټرول رد کړئ. تاسو کولی شئ غوسه، نا امیده، یا هیله مند اوسئ، او بیا هم د بل هیواد لخوا اداره کیدو ته نه وواياست.
وینزویلا یو داسې هیواد دی چې ټولنیزې شوراګانې ، کارګر سازمانونه، د ګاونډیو ټولنې او ټولنیز خوځښتونه د فشا ر لاندې رامینځته شوي دي. سیا سي زده کړه د فکري ټانکونو څخه نه ده راغلې؛ دا د بقا څخه راغلې ده.
همدا اوس، وینزویلایان پټ نه دي. دوی صفونه سره نږدې کوي څکه چې دوی نمونه پیژني. دوی پوهیږي چې دا څه معنی لري کله چې بهرني مشران د "انتقال" او "لندمهاله کنټرول" په اړه خبرې پیل کوي. دوی پوهیږي چې معمولا څه تعقیبوي. او دوی هغه ډول څواب ورکوي چې دوی تل لري: ویره په ډله ایز عمل بدلولو سره.
دا مطبوعا تي کنفرانس یوازې د وینزویلا په اړه نه و . دا د دې په اړه و چې ایا امپراتوری کولی شي خاموشه برخه بیا په لوړ غږ ووایی، ایا دا کولی شي په ښکاره ډول د نورو هیوادونو د حکومت کولو حق ادعا وکړي او تمه ولري چې نړۍ به اوږې پورته کړي.
که دا ولاړ یا ثابت وي، نو درس ظالمانه او انکار نه شي کیدی: حاکمیت مشروط دی، سرچینې شتون لري چې د متحده ایالاتو لخوا اخیستل کیږي ، او ډیموکراسي یوازې د امپراتوري رضایت سره شتون لري
زه د وینزویلا د یوې امریکایي په توګه، دا درس ردوم. زه دا نظر ردوم چې زما د مالیې ډالر زما د وطن د سپکاوي تمویل کوي. زه دا دروغ ردوم چې جګړه او جبر د وینزویلا د خلکو لپاره د "پاملرنې" عملونه دي. او زه د هغه هیواد د چوپ پاتې کیدو څخه انکار کوم پداسې حال کې چې زه یې خوښوم د متحده ایالاتو د ګټو لپاره د خامو موادو په توګه خبرې کیږي، نه د انسانانو د ټولنې لپاره چې د درناوي وړ دي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

د وینزویلا راتلونکی د متحده ایالاتو چارواکو ، شرکتونو بورډونو ، یا کوم ولسمشر لپاره نه دی چې باور لري نیمه کره د هغه قوماندې ده. دا د وینزویلایانو پورې اړه لري.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ